Caroline de Mulder

Elämän lähde

Romaani Lebensborn-kodista

DOCENDO

Elämän lähde

Caroline de Mulder

Elämän lähde

Suomentanut Susanna Hirvikorpi

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Centre National du Livre on tukenut tämän kirjan kääntämistä.

Ranskankielinen alkuteos *La Pouponnière d'Himmler*
© Éditions Gallimard, Paris, 2024

Suomenkielinen laitos © Susanna Hirvikorpi ja Docendo 2025
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: Wikimedia Commons, Bundesarchiv
Graafinen suunnittelu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-176-3

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

MIX
Paperi | Tukee vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394

Loupille

”Minun ei pidä huolehtia siitä mitä ajattelen.
Velvollisuuteni on totella.”

Robert Merle, *La mort est mon métier*

Wo alle Straßen enden
Hört unser Weg nicht auf
Wohin wir uns auch wenden
Die Zeit nimmt ihren Lauf
Das Hertz, verbrannt
Im Schmerz, verbannt
So ziehen wir verloren durch das graue Niemandsland
Vielleicht kehrt von uns keiner mehr zurück ins Heimatland
Wir sind verloren
Wir sind verloren
Wir sind verloren
Wir sind verloren
Wir sind verloren
Wir sind verloren
Wir sind verloren

”Siellä minne kaikki tiet päättyy
ei matkamme määrää näy.
Minne tahansa joukkomme kääntyy,
kellot ikuisesti käy.
Sydän karrella,
tuskaan tuomittuina
harhailemme hämärässä välissä rintamalinjojen
Tuskin kukaan meistä enää palaa kotiin luokse omien
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet
Olemme eksyneet”

Saksalainen sotilaslaulu

ENSIMMÄINEN OSA

Turva

Renée

Kaksisataa kapaloliinaa kolmessa rivissä. Valkoinen puuvilla ei värähdäkään tyynessä ilmassa. Marseille-saippua ja maitotiiviste tuoksuvat. Kuuluu väreilevää naurua. Se peittää hetkeksi alleen lasten jokelluksen, jota kantautuu sekä puistosta että avonaisista ikkunoista. Nauravia naisia on neljä, he rupattelevat ja irrottavat narulta pyykkipoikia ja viskaavat ne metallilaatikkoon. He laskostavat kangasneliöt ja pinoavat ne valtaviin pajukoreihin.

Kolme naista kuorii perunoita valkoiseen rakennukseen johtavilla portailla. He heittävät perunat suureen vedellä täytettyyn rautavatiin. Kuoret putoilevat sanomalehtien päälle. Kahden naisen raskaus on jo pitkällä, he juttelevat kimeästi kiljahdellen, mutta kolmas, jolla on yllään kukallinen mekko, vaikenee.

Hänen nimensä on Renée, ja hänen päänsä on ajeltu. Näkyy vain aavistus punaista sänkeä. Hänellä on lohikäärmeen silmät. Vihreät, ja pupillin ympärillä on oranssinpunainen halo. Ripset ovat vaaleat, lähes näkymättömät,

mikä tekee hänen katseestaan paljaan ja kärventyneen. Hän olisi huomiota herättävän kaunis, jos hänellä olisi hiukset, mutta kynittyine kalloineen hän näyttää kissanrääpäleeltä. Pieneltä uppiniskaiselta pojalta. Äkkiä kuuluu terävä kirkaisu, hän työntää etusormen suuhunsa. *"Was ist los?"* yksi naisista kysyy.

Raudan ja suolan maku, kaukaisen meren, hukkumisen, hän katsoo taivaalle hehkuvilla silmillään, jotka ovat kuin kaksi laskevaa aurinkoa. Hän vetää sormen suustaan ja puristaa kätensä nyrkkiin. Sanomalehtipaperille ja ruoholle putoilee veripisaroita. Hän ei osaa saksaa. *En ymmärrä, en ymmärrä sanaakaan puheistanne.* Hän vaikenee.

Perunat loiskahtelevat veteen. Sanomalehdelle napsahtelee sarjana veripisaroita. Nyt työ on tehty. Seuraavan päivän lounasperunat likoavat kuorittuina jääkylmässä vedessä. Nainen, jolla on neliskulmaiset kasvot ja tuhkanvaaleat hiukset, tarttuu astian sankaan. Hänen on vaikea löytää tasapainoa, hän laskee toisen kätensä pullottavalle vatsalleen ja lähtee kantamaan perunoita pois. Läikäyttää vettä mekolleen. Renée käärii sanomalehden perunankuorien ympärille ja painaa nyytin itseään vasten.

Hän nousee ja lähtee kävelemään lammen kiertävää polkua. Hänen kenkänsä kopisevat kuivaa maata vasten ja muuttuvat pölystä harmaiksi. Vastarannalla näkyy ikivanhoja tammia, kauempana peltoja silmänkantamattomiin, avoin ja ääretön taivas. Polun vieressä kasvaa tiheää pensaikkoa, suuria tuuheita puita. Hän tuntee varjossa niiden kylmän hengityksen ja aistii haihtuvan veden

tuoksun, kasvimaisen ja kuvottavan. Lehtikään ei värähdä korkealla puiden latvuksissa, jonne aurinko porottaa. Ilma seisoo. Hän vilkaisee taakseen, naiset ovat jo palanneet sisään. Hän siirtää sanomalehtinyytin vasempaan käteensä ja ottaa oikealla taskustaan kourallisen hunajakeksejä. Hän syö yhden, sitten toisen ja jatkaa kulkuaan.

Hän saapuu metsikköön ja suuntaa kohti suurta kannellista lautalaatikkoa. Täällä maa on kosteampaa ja painuu hänen askeltensa alla. Äkkiä hän kuulee ääniä. Kuin oksia katkeaisi, jokin eläin ryntäisi pakoon. Hän kävelee eteenpäin ja näkee laatikon takana miehen, joka on polvillaan maassa ja tunkee suuhunsa raakoja perunankuoria. Pitkä miehenraato, luurangonlaiha. Maassa lojuu harava, jonka piikit osoittavat kohti taivasta. Miehellä on syvälle painuneet silmät ja törröttävät poskipäät. Hänen kehonsa on jännittynyt ja katseensa vaaniva, ja hänen surkastunut ylävartalonsa hukkuu nuhjuiseen paitaan.

Kun hän huomaa Renéen, hän miltei hypähtää ja heittäytyy saman tien tätä kohti. Renée vetäytyy kiljahtaen taaksepäin ja kaatuu oman kavahduksensa ja törmäyksen voimasta. Hän yrittää nousta. Mies ei katso häntä vaan haalii käsiinsä maahan pudonneet pikkuleivänpalat ja ahtaa ne suuhunsa. Sitten hän tarttuu haravaansa. Renée kohottaa käsivartensa ja kyynärpäänsä suojakseen. Mutta mies tuskin hengittää. Hän suoristautuu niin pitkäksi, että melkein hipoo taivasta, ja ottaa jalat alleen suu täynnä pikkuleipiä.

Renée nousee maasta. Katsoo variksenpelättiä, joka katoaa valtavin harppauksin vastavaloon. Hän katsoo,

vaikka mies on mennyt jo ajat sitten. Renéellä on yhä keksinmuruja suupielissään. Ja mekolla lehdenriekaleita, joista ei ole jäljellä juuri muuta kuin verkkomaiset suonet. Viimein hän kerää maahan levinneet tuoreet ja kovat perunankuoret ja heittää ne laatikkoon rikkaruohojen ja nuukahtaneiden oksien sekaan. Tuoksuu hyvältä, kasveilta, jotka eivät ole vielä maatuneet. Hyönteiset surisevat auringonsäteissä. Reneen jaloissa on sanomalehti, *Das Reich,* 27. elokuuta 1944, siinä on kuva Atlantin vallista, jonka Renée on nähnyt omin silmin, sillä se kulki ihan kodin läheltä. Kodin. Ennen kuin hänet *tuomittiin*. Hän ei edes tiedä, ajettiinko hänet pois vai pakeniko hän itse, saati sitä, missä hän on, jossakin päin Saksaa, paikassa, joka on täynnä saksalaisia naisia. Paikassa, johon hän on tervetullut.

Hikipisara valuu pitkin Renéen ohimoa. Kaukaa kantautuu kellon kilinää, ensimmäinen soitto. Kello on 17.40. Renée nostaa maasta kostean sanomalehden, osin reikäisen, rutistaa sen tolloksi ja heittää sen kasvinjätteiden sekaan. Hän astuu muutaman askeleen suuntaan, johon mies lähti. Ja katosi lopullisesti. Metsikön toisella puolella aukeaa perunapelto, jonne talon asukkaat lähetetään joskus kaivamaan perunoita. Ei ristinsielua sielläkään.

Hän pelkää, että mies palaa. Hän miettii, palaako mies.

Hän tuntee olevansa niin yksin, että ihoon ja kuivaan suuhun koskee.

Mies ei palaa.

Eiväthän he koskaan.

Kello kilisee toisen kerran.

Renée astuu polulle ja lähtee kulkemaan kohti valkoiseksi kalkittua kaksikerroksista ja kaksiosaista rakennusta. Vasemmalla on vanha siipi ja oikealla uusi, ja kummallekin johtaa niittykukkien ja hyvänhajuisten yrttien reunustama kiviportaikko. Sitruunaverbena ja timjami tuoksuvat. Kaikki naiset ovat menneet sisään. Kuuluu vastasyntyneen vaimeaa itkua. Parvekkeilla, raittiissa ilmassa, on rivissä pinnasänkyjä, joiden varjoksi on levitetty valkoista puuvillakangasta. Ja lipputankoon talon viereen on nostettu musta SS-lippu. Pienikin tuulenhenki saa sen liehumaan auringonpaisteessa, ja niin se on liehuva vähintään tuhat vuotta.

Paikka ei muistuta kasarmia eikä varsinkaan sairaalaa. Pikemminkin äärimmäisen hyvin hoidettua lomakotia. Peltojen ja ulkorakennusten ympäröimää valtavaa alppimajaa, josta aukeaa näkymä lammelle.

Kello 17.45, päivällinen. Naisäänten hälinää. Salissa kaikki äänet kaikuvat. Ruoka-aikoina rakennuksen suuri olohuone toimii ruokasalina.

Parkettilattiat, valoa. Renée istuu pöydässä, ja kun valo lankeaa hänen ylleen puistoon antavasta ikkunasta, hänen kynityn päänsä ympärille muodostuu sädekehä. Hän näkee ikkunasta *Heimin* nurmikentän, puut ja ulkorakennukset. Lammen takaa alkaa maaseutu.

Renée pitää käsissään kauniita hopea-aterimia, joihin on kaiverrettu Rothschildin vaakuna ja paroninkruunu, ja suuressa lautasessa hänen edessään on berliiniläisen

Frühling & Pelzin alkukirjaimet. Naiset istuvat kahdentoista hengen pöydissä, joita peittävät kukalliset pöytäliinat. Heillä on puuvillamekot, ja suurin osa heistä on nuoria tai hyvin nuoria. Heidän kätensä ovat valkoiset ja hyvin hoidetut, ja seinät, joista heidän äänensä kajahtelevat, ovat tahrattoman puhtaat. Ruoka tuoksuu: suola ja tuoreet vihannekset.

Oven viereen on kiinnitetty viikon ruokalista maanantaista sunnuntaihin, lounas ja päivällinen. Tänään lauantaina syyskuun 2. päivänä 1944: vihanneskeittoa, paistettua häränlihaa, voita ja leipää, kurkkusalaattia.

Yksi sairaanhoitajista kilistää haarukkaa juomalasiaan vasten, kaikki vaikenevat oitis, hiljaisuus on hiukan jännittynyt: ”Kello 16.29 syntyi Jürgen, 3 kiloa 400 grammaa, 50 senttimetriä, päänympärys 36,5 senttimetriä.” Seuraa taputuksia ja iloisia huudahduksia. *Lebe Jürgen, lebe Frau Geertrui!* Pitkää ikää Jürgenille! Pitkää ikää Frau Geertruille! Joku itkee.

Sivummalla odottavat tarjoilijat kantavat liemimaljat pöytiin. Metalli kilahtelee fajanssilautasia vasten, juomalasit helähtelevät, äänet ovat kristallinkirkkaita.

Kello 18.15. Yleensä eteishalli on tyhjä eikä siellä liiku kuin hiljaisuus. Mutta tänä iltana jotain on tekeillä. Halliin on tuotu pöytä, joka on peitetty valtavan hakaristin koristamalla liinalla. Pöydällä on Hitlerin valokuva ja kukkia. Ihan kuin kyse olisi jonkinlaisesta alttarista, improvisoidusta kappelista. Pöydän eteen lattialle on levitetty itämainen

matto, jonka päällä on suuri valkoinen pitsireunainen tyyny. Kaiken yläpuolella roikkuu hakaristilippu: *Deutschland, erwache*, Saksa, herää. Pöytää vastapäätä on seitsemän tuoliriviä. Jo useiden päivien ajan Renée on kuullut toistuvasti sanan *Reichsführer*.

Kello 18.20. Huone numero 23 on tilava, kaksi tammisänkyä, joiden vieressä on kaiverruksin koristetut puiset yöpöydät, niihin sopivat vaatekaapit, sohvapöytä, jonka ympärillä on kaksi nojatuolia ja suuri vihreällä sametilla verhoiltu sohva. Jokaisella *Heimin* asukkaalla on käytössään oma pesuallas, jonka yläpuolella on peili. Kaikki on kauniimpaa ja ylellisempää kuin Lamorlayen SS-synnytyslaitoksessa, jossa Renée vietti muutamia viikkoja ennen kuin paikka evakuoitiin 10. elokuuta. Sen päivämäärän hän muistaa hyvin.

Oven sisäpuolelle on kiinnitetty päiväohjelma. Renée ei osaa saksaa, mutta hän tulkitsee ohjelmaa numeroiden ja samanlaisena toistuvan päivärutiinin avulla. Hän ymmärtää jo lähes jokaisen sanan.

5.00–6.00: Imetys 1 (*Stillen*, *s* ääntyy ”shhh”, samalla tavalla kuin hiljaisuutta tarkoittavassa sanassa *Stille*)
6.00–6.30: Huoneen siivous (*Zimmer in Ordnung bringen*, *z* on melko terävä ”tsss”-äänne)
6.30–7.00: Kahvi (*Kaffee trinken*, joka kuulostaa naukkailulta)
7.00–8.00: Peseytyminen (*Baden*, *a* on pitkä, sanasta tulee mieleen jokin kylpyläkaupunki)
8.00–9.00: Imetys 2 (*Stillen – Schhhtillen*)

8.30–9.00: Aamiainen (*Frühstück*, *u*:n päällä on treema, joten se ääntyy ”y”)

9.00–10.45: Kotitöitä (*Windeln legen oder andere Hausarbeiten*. Renée ei tiedä mitä *Windeln* tarkoittaa, mutta hän ymmärtää sanat *Haus* ja *arbeiten*, koti ja työskennellä)

11.00–11.30: Lounas (*Mittagessen, essen* tarkoittaa syömistä)

12.00–13.00: Imetys 3 (*Schhhtillen*)

13.00–14.45: Päivälepo (*Ruhe*, sana äännetään *”*ru*”*, sitten aspiraatio ja ”e”)

14.45–15.15: Kahvi (*Kaffee trinken*, kahvin naukkailua)

15.15–16.15. Imetys 4 (*Schhhtillen*)

16.15–17.45: Kotitöitä (*Windeln legen oder andere Hausarbeiten*. Ehkä *Windeln* tarkoittaa kapaloita, joita pitää alituiseen ripustaa kuivumaan aurinkoon ja viikata. Säällä kuin säällä palvelijat ahertavat kaivolla suurine likapyykkiä pursuavine metalliammeineen ja Marseillesaippuahiutalesäkkeineen, he hankaavat, vääntävät ja puristelevat ja kohottavat lopuksi valkoiset puuvillaneliöt valoa vasten silmät sirrillä, häikäistyneinä.)

17.45–18.15: Päivällinen (*Abendbrot, Brot* tarkoittaa leipää ja *Abend* iltaa)

Päivällisen jälkeen on vuorossa kävelyä, laulua tai lukemista puoli kahdeksaan asti: *Nach dem Abendbrot: Spaziergänge, Singen oder Lesen bis 19.30*. Joskus on myös työpajoja, luentoja tai radiopuheita, joita kaikkien naisten pitää mennä kuuntelemaan ja joista Renée ei ymmärrä juuri mitään.

19.30–20.30: Imetys 5 (*Schhhtillen*)

Tosipohjainen romaani naisten ja lasten kohtaloista Natsi-Saksassa

Heim Hochland Baijerissa vuonna 1944. Natsien äitiyskodissa vaietaan sodasta, sillä vastasyntyneille ja heidän ”puhdasverisille” äideilleen halutaan tarjota harmoninen ympäristö.

Renée, nuori ranskalainen nainen, on löytänyt turvapaikan äitiyskodista odottaessaan ei-toivotun lapsensa syntymää.

Helgalle, esikuvalliselle sairaanhoitajalle ja äitiyskodin johtajalle, on sälytetty vastuu huolehtia raskaana olevista naisista ja näiden vauvoista.

Dachaun keskitysleirin puolalainen vanki Marek on määrätty huolehtimaan äitiyskodin kiinteistöstä. Etäältä hän katselee hyvin ravittuja naisia työntämässä lastenvaunujaan ja haaveilee paosta.

Sodan kumu lähestyy päivä päivältä, ja laitoksen toiminta alkaa yskähdellä. Suojasta tuleekin ansa. Mitä vaihtoehtoja Renéelle, Helgalle ja Marekille jää, kun amerikkalaiset sotilaat saapuvat?

Elämän lähde on todistusvoimainen historiallinen romaani. Heinrich Himmlerin karmaiseva Lebensborn-ohjelma oli suunniteltu jalostamaan arjalaista rotua ja luomaan tulevia ”sotapäälliköitä”.

ISBN 978-952-850-176-3

CNL CENTRE NATIONAL DU LIVRE

9 789528 501763

FSC www.fsc.org MIX Paperi | Tukee vastuullista metsänhoitoa FSC® C021394

84.2 | Kansi: Tilla Larkiala / Taittopalvelu Yliveto Oy | www.docendo.fi DOCENDO